

עין משפט ו גר מצוה

לד א מיי פ"א מהל' מתנות עמים הל' ב סנהדרין רפד: דה ב מיי סס הל' ג והלכה ה: ד א מיי פ"ו מהל' שצויות הלכה ח סנהג לאוין רמא טו"ש ע"ד ס"י רכח ספיץ כ"א: ד ד מיי פ"ג מהל' מאלכות אסורות הל' י סנהג לאוין קנב טו"ש ע"ד ס"י פד ספיץ ו: ד ה מיי סס הל' כג ןוצר אלפס חולין סוף פ"ג וצ"א ארוך בזה דף רפכ]:

ל"ט ו מיי סס: מ ז מיי סס פ"ו הל' לא ופ"ד מהל' דעות הל' א סנהג לאוין קמח טו"ש ע"ד א"ח ס"י כג ספיץ ב בהג"ה וס"י ג ספיץ ז ןוצר אלפס זכרוב פ"ק ג דף טו]: מ א ח מיי פ"ו מהל' מאכ"א הל' טו סנהג סס טו"ש ע"ד ס"י קנו ספיץ ו ןוצר אלפס סס: מ ב ו מיי פ"ב מהל' מאלכות אסורות הלכה כד: מ ג י מיי סס פ"י הל' כ:

הגהות וציונים

- [א] צ"ל דתניא (גלין):
- [ב] נ"א רבה] (גלין):
- [ג] צ"ל רבה] (גלין):
- [ד] בדרביי הגי' רב יוסף אמר ר' יוחנן (גלין):
- [ה] צ"ל א"ל] (גלין):
- [ו] בכתי' נוסף בריה קטנה: [ז] צ"ל ב"א דהיריה מרשא]
- [ח] גירסת רש"א שפר' ארתוריהו כו' מהר"ם:]
- [ט] וכו"כ הערך בערך בנייהא בשם השאלות דע בשאלות שלפניו לא מצאתין (גלין):
- [י] צ"ל איכא בותיים הרבה (רש"ש): [י] כגון אל תשקצו ויקרא יא מג, (חולין צו ע"ב תורה רב): [ל] יש להוסיף ועוד (ד' שמחה מדעסווא), ועי' שו"ת הדב"ז ח"ו סי' ב"א קט דלא גריס ועוד:]
- [מ] מהרש"א, ועי' רש"ש דצ"ל דבשנים ואפי' אחד והוא איכא:
- [נ] צ"ל האחרים (באה"מ, וכ"ה בתוס' ר"פ, אולם עיי' רש"ש):

ליקוטי רש"י

מצות פאה מפריש מן הקמה. דכתיב לא תכלה אלף הנה לפניהם והס יקראוהו. מרחה. זכרי נחתיש מעשר דגמרה מלמאנו הלקח מעשרתחלה את הכרי מכל מעשרותיו ונתן לו את הפאה שאלו הפרישה לא היו עמים לריבין געשה דלקט שמח פאה פטורין מן המעשר (סנהדרין פח). מירחה. דאיפק למעשר ולתרומה. מעשר. תחלה ואח"כ נתן פאה (מורה ו) מרחה. מתיק את הכרי כרתת ומירוהו גמר מלמאה למעשר הלקח מעשר כל מעשרותיו תחלה ואח"כ נתן לו פאה כדי שלא יפסיד עני שאלו היה נתנו קודם מירוהו אע"פ שעני מלקף לקט שמח ופאה הרבה ועושה מהן כרי פטור מן המעשר שהרי הפקר הוא צבל על עשוי שנתמרה צד המצות נחתיש צמער

ואפילו שנים ודואו

ואפילו שנים ודואו. וא"ת ומאי חידוש הוא בשנים יתיר מצעו כיון דשנים [והוא] איכא כזית וי"ל דקמ"ל רבותא טפי דכיון דעתה כשהוא חי שלם משלימו לכזית אע"פ שאם היה מרוסק כמו האחר [לא היה משלימו לכזית אבל צט' נמלים דאיכא סגי אפילו נתרסקו כולם היה משלים שיש מהם הרבה:

ולא פליגי

ולא פליגי הוא ברברבי הוא בוזוריו. פי' זכרצ' אחד והוא ולא ידענא (י) כיון דנחית להכי לימא צדד לצד לוקה שש משום זכר' ומשום זכית נצלה לא שכיח צדדד איכא כזית וי"ל דקמ"ל רבותא טפי דכיון דעתה כשהוא חי שלם משלימו לכזית אע"פ שאם היה מרוסק כמו האחר [לא היה משלימו לכזית אבל צט' נמלים דאיכא סגי אפילו נתרסקו כולם היה משלים שיש מהם הרבה:

מזעור

מזעור. חידוש הוא בשנים יתיר מצעו כיון דשנים [והוא] איכא כזית וי"ל דקמ"ל רבותא טפי דכיון דעתה כשהוא חי שלם משלימו לכזית אע"פ שאם היה מרוסק כמו האחר [לא היה משלימו לכזית אבל צט' נמלים דאיכא סגי אפילו נתרסקו כולם היה משלים שיש מהם הרבה:

התם גברא בר תשלומין

התם גברא בר תשלומין הוא ושיעבודא דגר הוא דקא פקע והא איכא פאה דרחמנא אמר (א) לא תכלה פאת וגו' לעני ולגר תעזוב אותם וגו' (ב) דמשכחת לה בקיימו ולא קיימו ביטלו ולא ביטלו דתנן (ג) מצות פאה להפריש מן הקמה לא הפריש מן הקמה מפריש מן העומרין לא הפריש מן העומרין מפריש מן הכרי עד שלא מירח מירחו מעשר ונותן לו כדרכי ישמעאל דאמר א"א מפריש מן העיסה ולר' ישמעאל נמי משכחת לה דאכל עיסה אלא זאת ועוד אחרת אהא אבל אונס לא דהיכא אמרין על דעת רבים אין לו הפרה לדבר הרשות אב"ל לדבר מצוה יש לו הפרה כי הא (ד) דההוא מקרי דרדקי דהוה פשע בינוקי אדריה רב אחא ואהדריה רבינא דלא אשתבח דדייק בוותיה: והאוכל גבילות וטריפות שקצים ורמשים וכו': אמר רב יהודה דהאי מאן דאכל ביניתא דבי כרבא מלקינן ליה משום (ז) שרץ השורץ על הארץ ההוא דאכל ביניתא דבי כרבא ונגדיה רב יהודה (ח) אמר אב"י אכל פוטייתא לוקה ארבעה נמלה לוקה חמש משום שרץ השורץ על הארץ וצרעה לוקה שש משום שרץ העוף אמר רב אחא י המושהה את נקביו עובר משום (ט) לא תשקצו אמר רב ביבי בר אב"י דהאי מאן דשתי בקרנא דאומנא קא עבר משום לא תשקצו אמר רבא (י) בר רב הונא ר"סכ תשעה נמלים והביא אחד חי והשלימן לכזית לוקה ו' ה' משום בריה ואחד משום כזית גבילה רבא (יא) א"ר יוחנן אפילו שנים והוא רב יוסף אמר (יב) אפילו אחד והוא ולא פליגי הא ברברבי והא בוזוריו: אבל טבל ומעשר ראשון כו': אמר רב אכל טבל של מעשר עני לוקה כמאן כי האי תנא דתניא (יג) אמר ר' יוסי יכול לא יהא חייב אלא על הטבל שלא הורם ממנו כל עיקר הורם ממנו תרומה גדולה ולא הורם ממנו מעשר ראשון מעשר ראשון ולא מעשר שני ואפי' מעשר עני מנין ת"ל (יד) לא תוכל לאכול בשעריך וגו' ולהלן הוא אומר (טו) ואכלו בשעריך ושבעו מה להלן מעשר עני אף כאן מעשר עני ואמר רחמנא לא תוכל (טז) אמר רב יוסף כתנאי (יז) ר"א אומר אין צריך לקרות את השם על מעשר עני של דמאי וחכ"א קורא

וכל צעוד שהמעשר צמחו כצמח צו צמחין: אמר רב אבהו (סוטה דף מט.) דיומתי כה"ג שלט בכל גבול ישראל וראה את עמי הארץ תשדוין על המעשרות חוץ מתרומה גדולה אמר להן לישראל בניי כשם שהתרומה צמיתה כך הטבל צמיתה עמד ומיקן הלוקח מעם הארץ יפריש כל המעשרות ומעכצן לעצמו ואוכל מעשר ראשון שהרי מותר לזרים ומעשר שני אוכלו צירושלים ואם שנת מעשר עני היא נחלקו ר' אליעזר ותנאים וקאמר ר' אליעזר דלא ולומר מעשר עני של כרי זה יהא צמחו או צמחו נמי לא צריך: קורא

וכל צעוד שהמעשר צמחו כצמח צו צמחין: אמר רב אבהו (סוטה דף מט.) דיומתי כה"ג שלט בכל גבול ישראל וראה את עמי הארץ תשדוין על המעשרות חוץ מתרומה גדולה אמר להן לישראל בניי כשם שהתרומה צמיתה כך הטבל צמיתה עמד ומיקן הלוקח מעם הארץ יפריש כל המעשרות ומעכצן לעצמו ואוכל מעשר ראשון שהרי מותר לזרים ומעשר שני אוכלו צירושלים ואם שנת מעשר עני היא נחלקו ר' אליעזר ותנאים וקאמר ר' אליעזר דלא ולומר מעשר עני של כרי זה יהא צמחו או צמחו נמי לא צריך: קורא

מסורת הש"ס עם הוספות

מסורת הש"ס עם הוספות

הגהות הב"ח

- (א) גמ' ומשכחת לה:
- (ב) תוס' ד"ה (גע"ה) תוס' וכו' בהדירה וגדולה והשגת העצבו אל קשה למשמע דמקשה פ"ד אף לר"ל מדנקט קיימו ולא קיימו וי"ל דלא שרץ פ"ד אלא אר' ויהוה אבל לר"ל אלא שפיר וקיימו נקט אגז גרר' כ"ל: (ג) ד"ה צמיתא וכו' דלף על גז דהיכא דמנאל צמיס וכו' דלף הוה צמיס הוה טהור: (ד) ד"ה ריסק וכו' מד כזית חייב וכו' דהא לימא דכיון דמנלה: (ה) בא"ד ואלל מד כזית מנייהו וכו' אחד של משום דליכא: (ו) בא"ד ואל"ג אין בו לא אסור כולל: (ז) ד"ה ולא וכו' דכיון דנמית:

גליין הש"ס

- גמ' אב"ד פוטייתא. עיין מ"ק דף ז ע"ב תוס' ד"ה חייב: רש"י ד"ה משום כזית נבירה שכשבו"ש הוא מת. עיין חולין דף קט ע"ב כה"ג ד"ה וכו' ואלו וזמ' דמנלה וזמ"ל חיומיה וזמ' דנמלה הנלעיה אבל צפור אלים חיומיה:

לעזי רש"י

- צ"ל א. פירוט חולמה.

תורה אור השלם

- א) וברצונכם את קציר ארצכם לא תבילה פאת שרץ פקדון וקלט קצירך לא תלקט דעני ולגר תעזוב אתם בני יי אלהיכם: [ויקרא כג]
- ב) וכל השרץ השרץ על הארץ שקצו הוא לא יאכל: [ויקרא יא] מא] וכל שרץ העוף קמא הוא לכם לא יאכלו: [ויקרא יב]
- ד) והבדלתם בין הבקמה הפחיה לבמאיה ובין העוף הטמא לפהר ולא תשקצו את נפשתיכם בבקמה ובטוף ובכל אשר תרמש האדמה אשר הבדלתי לכם ויקרא בג' ח]
- ה) לא תוכל לאכול בשעריך מעשר הגידך ותישדך וצמחין ויבחרת פקדן וצמחין

וכל צעוד שהמעשר צמחו כצמח צו צמחין: אמר רב אבהו (סוטה דף מט.) דיומתי כה"ג שלט בכל גבול ישראל וראה את עמי הארץ תשדוין על המעשרות חוץ מתרומה גדולה אמר להן לישראל בניי כשם שהתרומה צמיתה כך הטבל צמיתה עמד ומיקן הלוקח מעם הארץ יפריש כל המעשרות ומעכצן לעצמו ואוכל מעשר ראשון שהרי מותר לזרים ומעשר שני אוכלו צירושלים ואם שנת מעשר עני היא נחלקו ר' אליעזר ותנאים וקאמר ר' אליעזר דלא ולומר מעשר עני של כרי זה יהא צמחו או צמחו נמי לא צריך: קורא

התם גברא בר תשלומין הוא. כשטרפו ולא נחתיש מלקות צניטול זה והאי ללא משלם משום דשיעבודא דגר קא פקע לאחר זמן: תעזוב אותם. וקא סבר תעזוב לאחר עזירת הלאו משמע לא תכלה ואם כלימיה תעזוב אותם: משכחת לה בביצו"ו. כגון שמתן את החטין דמו לית ליה לקיומיה לעשה שהרי קנאן צמיתו (ד) כדתינא דצדודין חטה היא מחייבו לימנה אבל אם טחנן לא: מירחה. ומחייב צמעו מעשר תכלה את הכרי ואחר כך נותן לו הפאה שלא להפסיד את העני שהלקט והשכחה והפאה פטורין מן המעשר (ו) וזה הביאן ליד חיו: אב"ל דב"ר מצוה. כגון הכא דכל ימיו צעמוד והחזיר קאי יש לו הפרה: דהוה פשע בינוקי. מכה אותם יתיר מדל': אדריה רב אחא. שלא ילמד עוד מתינות: ביניתא דבי כרבא. מולעת הנמלאת צכרוב שקורין צמיתא: אב"ד פוטייתא. בלע שרץ המיט: לוקה ארבעה. שני לאוין כחיונן צכר' המיט אחד צמורת כהניס (יא) ואחד צמשנה מורה (יב) ושני לאוין כחיונן צכר' סתם (ולא"ה) משקלו את נפשתיכם ככל השרץ השורץ ולא תטמאו צמית (יג) דבי כרבא מלקינן ליה משום (ז) שרץ השורץ על הארץ ההוא דאכל ביניתא דבי כרבא ונגדיה רב יהודה (ח) אמר אב"י אכל פוטייתא לוקה ארבעה נמלה לוקה חמש משום שרץ השורץ על הארץ וצרעה לוקה שש משום שרץ העוף אמר רב אחא י המושהה את נקביו עובר משום (ט) לא תשקצו אמר רב ביבי בר אב"י דהאי מאן דשתי בקרנא דאומנא קא עבר משום לא תשקצו אמר רבא (י) בר רב הונא ר"סכ תשעה נמלים והביא אחד חי והשלימן לכזית לוקה ו' ה' משום בריה ואחד משום כזית גבילה רבא (יא) א"ר יוחנן אפילו שנים והוא רב יוסף אמר (יב) אפילו אחד והוא ולא פליגי הא ברברבי והא בוזוריו: אבל טבל ומעשר ראשון כו': אמר רב אכל טבל של מעשר עני לוקה כמאן כי האי תנא דתניא (יג) אמר ר' יוסי יכול לא יהא חייב אלא על הטבל שלא הורם ממנו כל עיקר הורם ממנו תרומה גדולה ולא הורם ממנו מעשר ראשון מעשר ראשון ולא מעשר שני ואפי' מעשר עני מנין ת"ל (יד) לא תוכל לאכול בשעריך וגו' ולהלן הוא אומר (טו) ואכלו בשעריך ושבעו מה להלן מעשר עני אף כאן מעשר עני ואמר רחמנא לא תוכל (טז) אמר רב יוסף כתנאי (יז) ר"א אומר אין צריך לקרות את השם על מעשר עני של דמאי וחכ"א קורא

בכורות מו. מועטן יומת מדלי [גיטין לו]. פוטייתא. שרץ המיט קטן שאין בו כזית ואפי' כיון דזכריה היא אכילה היא המורה ו. גיטין לו. [בכורות מו]. ג) פסחים כד. עירובין כח. ד) יצמות פ"ג. (ה) נדריס פד. ע"ט. (ו) נדריס פד. דמאי פ"ד מ"ג. (ז) ב"ק צד. (ח) חלה פ"א מ"ג. (ט) ויקרא יא מג. (י) יא מא. כב. מד. (יא) כ כה. (לב) חולין קג. עיי"ש.